

J E L E N K Ö R.

92 szám.

Pest szombat november 16dikán.

1833.

Foglalat: Magyar és Erdélyország (a' RR. urb. 4ik üzenetének sorsa. Kinevezés. Udvarhely-szék főtiszti választása. Abauj némely új tisztei. Aradi 's pesti vásárok. Győri szegények- és árvaház-intézeti számadás. Kir. kam tud.). Anglia (Melbourne hirdeténye 's madriti hírek). Franciaország (az emberjogi társ. hirdeténye; újság-pörök: Dupin; szemle Paris előtt; Bourmont; spanyol hírek Párisban 's a' National Hollandja). Spanyolország (önkéntesek lefegyvereztetése a' Bulletin de Soir és allg. Zeit. után). Németország (berlini levelek, Danzigból 630 lengyel Amerikába vitorláz; hesz n. hercegi rendgyűlés feloszlatva). Törökország (Namik; görög fogdozás, Anglia protestál Alinak candiai arsenálja ellen; Skutari) Bankrészevény.

MAGYAR és ERDÉLYORSZÁG.

Pozsony. Az urbér tárgyiban nov. 8kaig kerületileg készített 4dik rendbeli üzenet-javaslat nov. 9ken vétetett országos tanácskozás alá. Egy ülés elég volt a' javaslat minden pontjait kimeríteni. RRink megmaradtak előbbi 's már több izbeli végzeteiknél 's az üzenet az ülés végével a' fő RRhez nyomban átküldetett. Megmaradtak t. i. a' mellett: hogy a' szakmány-tételek 's egyéb jobbágyi tartozások örök szerződések útján megváltathassanak, az uriszek a' földesur és jobbágyközi pörökre ki ne hasson, kisebb edényekben idegen vidékről borokat behozni, valamint az uraság erdeiben gyümölcsöt szedni szabad legyen. A' fő RR. látván, hogy a' két táblai vélemény meghasonlatát felhordandó újabb gyámokok sem lennének képesek elhárítani, az urbéri munkálatnak Föltség elibe terjesztését-továbbra is halasztatni nem kívánák, hanem csak felszólíttatni a' RRket, hogy a' még kérdés alatt forgó fejezetekben engednének, magok pedig különben saját véleményüktől elállandók. Az ítélmester még ülés folytában félretérvén, a' három első urbéri cikkely iránt a' mondott értelemben egy válasz-üzenetet tett fel, melly a' RRhez a' váci püspök Ő Exja szónoksága alatt átvitelve ott örömszóval fogadtatott 's az ülés mind két helyen elosztott. — Apostoli királyunk Ő Föltsége f. eszt. oct. 22keről költ legelsőbb rendelése szerint Sirba János dettvai plebanust grabai czimzetes préposttá méltóztatott kinevezni.

Udvarhely oct. 25iken. Ns Udvarhely széknek oct. 21iken főtiszti választás miatt Székely-Udvarhely városában nagy számmal egybegyűlt RRei nemzeti szabadságuknak egy nevezetes napját állék. A' fennemlített napra t. i. a' főmélt. kormány-szék rendeléséből kinevezett biztos Kornis János gróf

ur előtölése alá, a' három karból álló ns. székely nemzet ősi törvényes szabadságánál fogva meghíva, az e' célra kinevezett biztosság előtt szavazván, Ő Föltségének megerősítés végett következőket terjeszte föl hármasszámúban: a' katolikusok részéről Macskási Lajos urat jelenleg a' ns szék főtiszti helytartóját, Kemény József gróf, Kornis János gr. és Horváth István urakat, (minthogy e' két utóbbi egyenlő szómennyiséget nyert); a' reformatusok részéről: alkirálybíró Sebessi István, Bethlen Domokos gróf, és ns. bárdocz-széki alkirálybíró Cserei János urakat; végre az unitariusok részéről: alkirálybíró Mihály János, Palfy Elek és Daniel Elek urakat, — azon esedezéssel Ő Föltsége előtt: hogy valamint ez alkalommal a' szavak többségét nyertet (Macskási Lajost) úgy ezutánra mindig azt hivatalában megerősíteni 's ez által a' ns szék szabad választási jusát meghagyni méltóztatnék. (Erd. Hír).

Ns. Abauj megyének elhunyt egyik fősz.-bírája Rakovszky Antal ur helyébe a' nagy-mélt. főispán ur Keltz István urat a' ns megyének eddigi első aljegyzőjét; ennek helyébe első aljegyzőnek Jakabfalvy Ferencz másod aljegyző urat 's ismét az így megürült másod aljegyzőségre Láncoz József urat nevezé ki a' tek. megyének közkivánataira 's megelégedésére.

Arad országos vásári között a' legközelebb mult (novemberi) is elég jó volt azon jelenség föntartására, mellynél fogvást amazok hazánkban a' kereskedők ítélete szerint harmadik helyet érdemlettek. A' kézműárosok ufolag megelégedve távoztak el, kedvezvén nekik az idő is, melly másszor ez alkalommal majd mindig esős szokott lenni. — Pesti vásárunk első helyen áll ugyan, és szinte kevés esztendőit idézhetni föl, mellyben hasonló kedves őszi időre emlékezhetni, még

is a' most bevégzett vásárt az alsóbbak sorába számíthatni a' kézmű-árakra ugy mint honi termékinkre nézve. Ez utóbbiakban névszerint a' gabona-neműek jóval leszállott áron 's mind a' mellett is gyéren keltek, a' dohányt 's finom gyapjút kivéve, mellyek ára ismét magasult 's az utóbbi keresve kelt. A' nagyobb 's finom gyapju-termesztők közül többen kötöttek előre alkut még pedig szép kilátással. Ennek fő okát sokan ott keresik, hogy China jeles néprésze selyem helyett posztó-szövetű köntöst kezd viselni, 's ha ez ott egyetemülve divatozni fog, ugy Chinával közlekedő minden gyapju-szövet-árus nemzetnek tömérdek nyereségű vására nyílik. Mind e' végett, mind pedig hogy a' most gyorsabban mozgó belga 's egyéb posztógyárak aléltságra jussanak, feszítve magasztott áron is kész összevásárolni az angol tőzsérség minden nemesebb gyapju-fajokat az egész európai szárazföldön sőt még tengerhátú szállítványok által is, hogy később ezek buktok vagy silányultokkal önmaga önkény-szerinti vásárt üthessen. — Már a' két nyiretű főkép nyári gyapju bár nevezetes mennyiségben vala szemlélhető e' vásáron, csökkent áron is hullongva talált vevőre. A' marha ára minden széna-panasz és marhanyavalyák emlegetési mellett is megesőkent, a' jó söre 's jó ló mellettök becsületesen kelvén, noha mind eladók mind vásárlók kis számban voltak. A' kis-kereskedés a' szó valódi értelmében csakugyan ez uttal is igen kicsiny volt. A' vásári árt bővebben olvashatni ugyan mai számú Értesítőnkben.

Szabad 's királyi Győr városában a' nyilvános koldulás megszűntével keletkezett kebelbeli szegények-intézete, 's az azzal egyesült Árva-ház egy évi, vagy is 1832. aug. 1sójétől f. 1833. július utóljaig esett jövedelmei 's kiadásairól vezetett számadásokat, a' közbenjáró ns tanács legközelebb nyomtatásban is kiadatta, részint az egyenes út vagy is nyilvánosság, következőleg a' köz ellenörködésből származó bizodalom becsülése, részint a' nagylelkű adakozók iránt (kiknek neveik külön sorozatban tett adományaikkal együtt fölhardva vannak) tartozó háladatossága jeléül, 's kivált pedig azon édes reménytől tápláltatva: hogy az ottani nagylelkű közönség, valamint kegyes

hajlandóságát a' szenvedő emberiség gyámolítása és táplálása iránt tovább is terjesztetni, ugy szinte a' később maradék erről tisztelettel emlékezvén azt örökségül nyert nagylelkűvel folytatni fogja. Ezen számadás szerint az intézetnek említett évi bevételei összesen 32,215 fr. 's 20 kra terjednek; a' kiadások ellenben 30,368 fr. és 35 kra vóban; fönmarada tehát a' számadás zártával a' jövő esztendőre 1846 fr. és 45 kr. Továbbá ugyan e' számadás zártával az intézetnek 's vele egyesült Árvaháznak kamatokra kinlevő tőkepenze térszen összesen 85,420 fr. 's 13 krt. váltóban; a' mult 1832 évi szinte valamint most nyomtatásban kiadott számadás zártával tett 81,219 fr. és 30 krt., mellynél fogva világos, hogy ezen esztendő lefolyta alatt az összes kamati tőkepenz ujlag 4431 fr. 's 26 krral növekedett.

A' nagymélt. m. kir. udv. Kamara Nagy János lemondásával a' kehlebeli számvevő hivatalban megürült számvevői tisztségre eddig ingrossistaságot viselt Gluzeky Jánost; e' helyett ingrossistává eddigi accessista Blauverth Gáspárt; az így, és Riedl Fridriknek a' velencei főpolitia-igazgatóságához fizetési concep. practicanssá alkalmaztával megürült két accessistaságra Karove Albert és Uhljárík András eddig fizetésbeli practicansokat; ezek helyére pedig Schoeffmann István és Thaller István eddig fizetéstelen practicansokat nevezé ki. (Kir. kam. tud.).

A N G L I A.

Belügyminister Lord Melbourne következő, a' minap érdeklött zavarokat illető hirdetvényt boesáta közre oct. 29ikén, melly már az angol törvény- 's hivatali stylisticát tekintve is érdekes: Minekutána a' királynak alázatosan előterjesztetett, hogy több, lázadási és gonosz szándéku személy csőtörtökön oct. 4ikén a' st.-maryleboni községben (Kirchspiel) Middlesex grófságban zajongó 's lázadó móddal csoportozza össze, hogy a' nyilvános csendet megzavarja; továbbá hogy ezek a' nevezett helyen törvényszegőleg 's lázadólag több ingó jószágot és bútort elvittek, mellyek előbb nénelly, akkor tartozásban volt 's elmaradt egyenes adókért törvényesen valának elfoglalva, 's mellyek akkor, midőn elvitetnének, az azokat elfoglalt sheriff törvényszerinti őrizet

alatt voltak: ennél fogvást tetszett Ő Felségének, a' végezt, hogy a' nevezett védségben részt vettek annál bizonyosabban kézre kerüljenek 's a' törvényhatóságnak általathassanak, ezennel mindenkinek a' nevezett védség részesei közül, — kivévén még is azt vagy azokat, kik az említett jószágok elvitelét személyesen segítették, — ki a' maga bűntársát vagy bűntársait olly módon fogja megnevezni 's bejelenteni, hogy ennél fogvást azok elfogathatnak 's a' védségben marasztaltathatnak (überführt werden), kegyelmesen bocsánatot ígérni; ezen kívül 's még nagyobb buzdításul mindenkinek, a' már előbb kivettekén kívül, ki a' nevezett bűnöst vagy bűnösöket olly módon jelenti be, hogy az vagy azok elfogathatnak 's marasztaltathatnak, ezennel 100 font sterling jutalom tétetik ki. Aláírva lord Melbourne. — A' Courier szerint némelly újabb madriti hírek után a' londoni főbb politikai körökben bizonyosnak tarták, hogy a' spanyol ministerium megváltozott 's abból névszerint Zea ur 's mások kirekesztettek. Ugyan ezen körök 's hírek szerint don Carlos jószágának confiscáltatása azon okból történt, mivel ez magát Abrantesben kikiáltatta 's don Miguel mint portugáli király által Spanyolország királyának meg is ösmértetett. Továbbá mondák, hogy az angol 's francia követek Madritban több ízben tanakodtak a' spanyol kormányal az iránt, hogy ez dona Maria részere a' portugáli ügyekbe járuljon közbe, mi által az ottani vilita 's annak Spanyolországra, jelesül a' királyné ügyére nézve, káros behatása leghamarabb véget érne. Végre mondák azt is, de kutfő 's körülmények megnevezése nélkül, hogy general Sarsfield a' támaókkal megütközött 's azokat szétt szalasztá. — Marquis Funchal a' portugáli királyné követtségét Londonban letette, 's helyébe de Lima lovag neveztetett ki, ki bizománylevelét Ő Felségének már által is adta. — A' belga királyi pár a' jövő tavaszra Claremontba, Leopold király előbbi díszes lakhelyére, váratik, mint mondják az ifju királyné különös kívánczóságára.

FRANCZIAORSZÁG.

A' Journal de Paris különös figyelemre

méltónak mond egy szinte hihetetlennek látszó hirdetvényt, mellyet az emberjogokról nevezett republicai társaság bocsátott nemrégiben közre. Ebben az vétetik fő szempontul, hogy Franciaország minden szükségéimost ezen egyben foglaltatnak: hogy a' népnek ujlag felségjusai gyakorlatába kell lépnie. E' hirdetmény, úgy mond a' Journal de Paris, melly tul és felülmúl mindent, mi eddig e' nemben adatott, egy manifestuma ezen társaságnak, mellyben az egyenesen kimondja, hogy nincs údv az országra nézve csak egy republicai támadásban; hogy e' pártnak magát szerkezuie 's erősebbé kell tennie, mint a' juniusi napokban volt; hogy csak a' republicanusoknál van logika, erő, lélekisméret 's meggyőződés; hogy a' polgári társaságnak nincs más dogmája, mint az emberjogoknak azon kihirdetése, mellyet a' convent elibe Robespierre terjesztett vala 's több efele. Végezetül a' manifestum még azt mondja, hogy a' nevezett társaság bizottsága (comité) mindenben magára vállalja még a' kezdeményt (initiatívát) is, a' mit javaslatba hoz 's hogy ha e' felszólítás újabb üldöztetésekét von a' társaság tagjaira annak elnyomóitól: édes dolog a' nép ügyéért szenvedni, midőn t. i. az ember magát gyöngébbnek érzi; — ellenben ha a' társaság egyetemé ön erejét érzi, igen könnyű szembe szállnia a' merészletekkel, mellyek fenyegetik 's az elnyomással, melly nem sokára bizonynyal véget ér. — Ezen, mint látszik, heves reményü 's vakmerő tűzű egyesület bizottsága e' következő tagokból áll: Voyer d'Argenson, Guinard, Berrier-Fontaine, Lebon, Vignerte, Cavaignac, Kersosi, Audry de Puyraveau, Beaumont, Desjardins, 's Tétot. — A' National egy summás általtekintést ad azon pörfolyamokról, mellyek a' juliusi revolutio óta (a' statusügyvéd által) a' párisi sajtó, vagy is írók 's nyomtatók, kivált ujságírók, ellen intéztettek. E' pörfolyamok v. vádlatok száma mindössze 411; közülök 143 a' bevádoltak bűnhödtetésivel végződött. Leggonoszbul járt ezek között a' Tribune, melly a' nevezett három év alatt 86 ízben állott törvényszék előtt, 's mellynek felelő kiadóji mindössze 14 évi 's 3 hónapi fogházra 's 82,474 franc birságra.

ítéltettek. — A' párisi nemzeti őrség negyedik osztálya (legio) Lafitte urat választá 's nyeré meg alezredesül.

Párisban, úgy mond egyik hírlap, már kezdik érzeni szelét a' jövő parlament-üléseknek 's a' cselszövények játéka valóban megeredett. Dupin ur Párisban van, 's ezen igen csodálatos character, a' hatalmas tiers parti feje, kétségkívül minden rugót mozgásba fog hozni, hogy a' minister-tanács előlülőségét (premierministerséget) mint fő célját elérhesse. Azonban Dupin ur az úgy nevezett politikai világ előtt sokat vesztett, 's valóban illy csodálatos idők, mellyekben élünk, kellének hozzá, hogy ő befolyásra jusson. Dupin egy ékes beszédű ügyvéd, más semmi; sőt a' magasb kormányzati ideáknak 's nagy statusügyeknek nyílt ellensége. Nem hihető többé, hogy ő a' ministriumba jusson; a' mostaniak közül valamenyi minister ellene van. Az udvar baráti érzelmeket táplál iránta de bizodalmat nem. A' király azt mondja felőle, hogy szereti őt, mert pöreit megnyerte, de viseletében 's parlamenti tacticájában nem bízhatik. A' köz vélekedés is úgy itél, hogy Dupin ur bitele a' mult év óta általában inkább csökkent, mint nőtt. A' ministereket a' mi illeti, ezek igen távol vannak attól, hogy egymás közt egyet értsenek. A' doctrinairek töredék mindig elárulja többi társát, 's ezek viszont elárulják a' doctrineireket. Így surlódnak egymás mellett, míg az összeütközés órája elérkezik, 's ez talán a' parlament megnyílásával megtörténik. Azalatt néhány szelíd, ártatlan törvényjavaslatot készítenek, mellyek tetemesb oppositóra ne adjanak okot. A' szokott költségeket 's néhány száz milliót vasútsakra fognak a' kamaráktól kivánni. Thiers ur vállalá azon politikai tisztelet magára, hogy a' közönség figyelmét elfoglalja s az oppositio panasztól elvonja. A' republicai párt az újabb időkben hibákat követett el, mellyeket a' juste milieu ügyesen használt, hogy e' bajtól menekedhessék. Névszerint az emberjogokruul nevezett társaság minapi hirdetvénye 's hitvallása sok jámbor embert eljéztett; a' szepegtetés pedig mint tudjuk igen jó kormányrendszer. Azonban nem kell hinni, hogy a' való, a' józan republicai párt, hogy úgy

mondjuk, hitelében valamit vesztett volna. E' pártnak képviselője a' National, 's a' maga jövődjén okosan 's állhatatosan munkálkodik. Ez nem bocsát ki hirdetvényeket 's politikai hitvallásokat, de részére hódította már a' hadnak csaknem valamennyi altiszteit 's mint valami nagy hálóval elborította az országot titkos egyesületekkel. Ezen párt egyenesen 's szakadatlanul céljára tör 's ez az, mellytől félni kell. —

Novemb. 3ikán nagy szemlét, ez idén utólsót, tartott a' király a' párisi és környékebeli nemzeti-őrségen a' belga királyi pár 's fényes kíséret jelenlétében. Leopold király a' belga polgárőrség formaruhájában jelent meg 's csak két díszjelt viselve, t. i. a' francia becsületrend nagy szalagát 's az önalkotta Leopoldrend nagy keresztjét. A' kiállott nemzeti-örtest 30,000 főből állott.

— A' spanyol hírekre folyvást nagy figyelemmel vannak a' párisi hírlapok és tudósítók. Mi már régebben mondtuk, így ír a' Temps, hogy a' kir. önkénytesek lefegyvereztetése, mellyet VII. Ferdinand mindig halogatott, igen kívánatos és jótékony rendszabás lenne. E' rendszabás most már megtörtént, ámbár mi még az okokat nem tudjuk, mellyek e' fontos lépést követelték. De valljon nem igen természetes e' azt hinni, hogy miután e' dolog erőhatalommal ment véghez, az önkénytesek részről ezt valami csinynak, egyenesebben szólván fegyveres támadásnak kellett megelőznie? Akármint legyen a' dolog, a' történet a' királyné ügyére nézve valóban kedvező. A' madriti 's környékebeli önkénytesek egy 6-8000 főre menő fegyveres erőt képeztek, melly csak nevét viselé az önkényteseknek, mivel őket eleitől fogvást a' kormány ruházta és táplálta. Jóllehet tehát a' madriti 's vidékebeli őrizetet mintegy 12-15,000-re hívást tehetni, nem nehéz állítani, hogy illy kedvezésekkel élő 's valamenyire szemtelen kardesörtetők, millyenek a' kir. önkénytesek voltak, a' belső csendet 's harmoniát szüntelenül bajjal 's veszedelmekkel is fenyegeték. Ők már most haza széllyednek 's a' fegyvert ekeszarvval váltandják fel; csak attól tarthatni, hogy nem csekély rész, melly a' dolgot inkább kerüli mint a' bünt, a' szerte kőborló guerilla csapatokhoz fog

szegő
— B
ben)
mont
paran
's mo
Sebas
San J
ták B
melly
szi. (C
előljá
vora,
zö; 's
corre
A' p
hirec
lenité
t. i. a
E' tes
Madri
önké
(I. S
véron
span
keve
voln
a' ki
téné
béel
szok
sem
dik,
pott
drit
a' m
ba s
ják
böl
gya
láu
Mac
Pár

ra a
ban
kac
vez
meg
elvé
mag

szegődni 's az országutakon háborúskodni. — Bordeauxi tudósítások (párisi levelekben) hirképen említik, hogy marsal Bourmont a' vesztegházból, mellybe a' kormány parancsából utasítva volt, meg akart szökni 's most már fogva tartatik. Ezt egy San-Sebastiani levél említi legelőbb oct. 28ikáról. San Jean de Luzból írják, hogy a' carlisták Bilbaoban új előjáróságot választottak, mellyben a' főseget egy ottani kovács viszi. (Bayonnei tudósítás szerint ezen újdon előjáróság három személyből áll 's ezek: Polvora, volt politiakém; Epulza, néhai jegyző; 's Matz, egykoron kovács). — Az előbbi corregidor 's Vhayan ur tömlöczbe zárattak. A' párisi börse novemb. 2dikán mind ezen hirecskékre keveset hajtott, de elkedvetleníté a' Moniteurnek mult napi tudósítása, t. i. az önkénytesek lefegyverzéséről szóló. E' testből mindnyájan azt következteték, hogy Madritban igazi csatának kelle történnie az önkénytesek 's rendes katonaság között, (l. Spanyolorsz.) sőt némellyek egy szörnyű vérontásról is beszéltek. E' miatt mind a' spanyol mind a' francia papirosbees valami keveset csökkent 's még többet csökkent volna, ha nem tudják, hogy végre még is a' királyné győzött 's hogy e' madriti történetek semmi esetre sem teszik a' francia béelegyedést szükségessé. Egyébiránt a' szokott spanyol posta most novemb. 2ikán, sem jelent meg Párisban 's ez már a' hatodik, melly kimarad. Három hét óta nem kapott a' párisi kereskedőség leveleket Madritból, 's ezzel viszont épen így lesznek a' madritiak is, mert a' Bayonneból Madritba szándékozó postát szintugy fentartóztatják a' támadók Vittoriában, mint a' Madritból Bayonne felé jövőket. Ha Sarsfield csakugyan megverte volna ezeket Araudanál (talán Mirandanál?), ugy azon posta, melly Madritból oct. 23ikán indult el, ma már ide, Párisba kétség kívül megérkezett volna.

A' National ujjalag visszatér Hollandiára azt állítván, hogy a' hollandi királyt abban, hogy a' belga új királyságot olly makkasul vonakodik megismerni, más valami vezérli, mint pusztá harag. Ő, igen is, megegyezett az elválás elvében, de ő ezen elválást egészen másképp érti 's szeretné magyaráztatni, mint azt Brüsszelben értik 's

magyarázzák; t. i. Belgium koronáját megakarná tovább is saját háznépének tartani 's azt kívánná, hogy ha szinte Belgium Hollandiától külön vált igazgatást fogna is nyerni, az mindig az ő, vagy valamelyik gyermeke kormánya 's királyi pálczája alatt maradjon. Részünkről, ugy mond a' National, ámbár mi szintolly keveset csüggünk Leopoldon, ki hajdan orosz szolgálatot viselt 's büszkén hordja szemünk előtt a' Páris bevételére vert keresztet, mint Vilmoson, annyit mindazonáltal bizonyosnak mondhatunk, hogy a' revolutiót szintolly kevésse fogják legyőzni Belgiumban mint Franciaországban 's hogy Brüsszelben Nassau többé uralkodni nem fog.

SPANYOLORSZÁG.

A' párisi Bulletin du Soir ismét és bővebben ír a' Madritban oct. 27ikén történetekről eképen: Egy Madritból oct. 27ike éjjelen indult kurir körülményes tudósítást hozott az ottani kir. önkénytesek lefegyverzésit megelőzőtt 's követett történetekről. A' nevezett rendszabás oct. 26ikán végeztett el a' ministeri tanácsban, 's a' hivatalok más nap. korán reggel minden akadály nélkül foglalák el ezen fegyveres test állgyutelepét. Ezt azonban megértvén az önkénytesek, nagy számmal egyik, a' városnak épen közepében fekvő, laknyájokba v. kaszárnyájokba gyülekeztek. Népcsoport vevé körül a' kaszárnyát 's néhányan a' benlevők közül kilődöztek az ablakokon, éljen V. Károly-t kiáltozván. Erre a' rendes katonaság nyomban kiállítatott ellenök 's a' polgárság egy része a' királyi palotához tódult 's harsány szóval fegyvert kért, mellyel a' támadó önkényteseket megfenyítse. A' királyné megjelent az erkélyen 's harsogó vivákkal fogadtatott. Az önkénytesek azalatt, miután az ellenök nyomult katonasággal néhány puskalövést váltottak 's ezek részről fel valának szólítva, hogy adják meg magokat, különben mindnyájan fel fognak konczoltatni, lerakák a' fegyvert 's a' ki megszökhetett, megszökött. Többen csakugyan ki is illantak a' városból, mások házaikban rejteztek el, néhányan az utcákon ölettek meg. — Dél tájban a' városi tisztség kibírdetteté, hogy fegyverét minden önkénytes halálbüntetés alatt adja be. A' csend

a' kurir eliadultakor már egészen helyre állott 's újabb zavaroktól nem tartottak. Az ugyanazon estve megjelent hivatalos ujság jelentése szerint száznál több önkénytes fogatott el 's várja a' törvényben kiszabott szigorú bünhődést. — Az udvari ujság oct. 22iki száma a' regenskirálynénak egy rendeletét közli a' madrit-körül kir. kizáró kristálygyár megszüntetéséről, melly rendelet igen nevezetes bévezetése így szól: Meg levén tökéletesen győződve, hogy kereset 's műszorgalom nélkül ország nem gyarapul, ezek pedig csak ott virágznak, hol a' vételt 's emésztést különféle akadályok nem csökkentik; továbbá, hogy ha más nemzetek, mellyek a' műszorgalomban már nagy előmenetelt tettek, kézműveiket külföldi vásárookra vihetik: Spanyolországnak azon kell kezdeni, hogy saját vásárait láthassa el belföldi kézművekkel; a' mit azonban mind addig elérni nem lehet, míg szabados v. kirekesztő (privilegiált) műházak vannak, mellyek a' fogyasztást csak igen ritkán elégítik ki, holott azt minden esetben nehezítik 's árúik ritka- és drágaságuk által csökkentik; — megfontolván végre, hogy e' károk névszerint e' Madritban és környékén készített kristály gyárművekben mutatkoztak, minthogy ezeknek ide hozatala a' Sanildefonsoi kir. kristály-műház érdekeiben tilalmas volt, ámbár e' műház a' tilalom mellett sem kaphatott lábra, a' lakosok pedig a' nevezett gyárművekben fogyatkozást szenvedtek, ennél fogvást . . . e' műház privilegiuma megszünik 's a' kristálynak Madritban és környékén szabad gyártatása 's behozatala szokott mód szerint megengedtetik.

Ugyan a' madriti említett dolgokról egy párisi levél az allg. Zeit. ban 's Beobachterben eképen ír: Ha mi itt jól vagyunk értesítve, a' Madritból tegnapelőtt érkezett rendkívüli kurir, ki a' kir. önkénytesek lefegyvereztetését jelenti, még más további tudósításokat is hozott, mellyek távol vannak attól, hogy Madritot tökéletes esendben levőnek vagy voltának mondanák. Valóban igen hihetőleg halljuk, hogy ott octob. 23ikára viradólag népes csoportok gyűltek a' de la Garretas nevű utcán össze, itt a' támadás zászlóját felátótték 's éljen V. Károly-t kiáltottak. Ugyan egy időben ezekkel más

csoportok a' del Sol nevű kapunál olvadoztak össze 's minthogy egyszersmind a' városnak egyik legnagyobb utcája, az Alcala-út, eltelt királyi önkénytesekkel, kik fegyverben jelentek ott meg 's egyenesen a' királyi palotának látszottak tartani: a' hadi 's polgári hatóságok azonnal talpra keltek, hogy a' támadást jó eleve elnyomhassák. Számos száguldó-őrök (Patrouillen) járak keresztül a' várost; a' palota őrsége egy gyalog ezreddel 's egy lovas zászlóaljjal szaporított 's annak minden kapui őrékkel rakattak meg. Az utcákon politiatisztek és hajdúk állottak ki a' támadók ellen 's felszóliták őket az elszéllýedésre, de szavok nem csak sikertelen volt, hanem többen közülök pórul is jártak. Ennek következésiben katonaeőre volt szükség. Egy vasas 's egy granátos zászlóalj nyomult az Alcala-utcába be; a' nép 's az önkénytesek nem állottak nekik ellen, hanem a' Puerta del Sol felé hátráltak vissza nyomban követve az említett katonaságtól, a' nélkül azonban, hogy valami összeütközés történt volna. A' Puerta del Solhoz érve, általláta a' lázongó csoport, hogy itt nem fog a' katonasággal mérközhetni; ennél fogvást szűkebb utcákra oszlott szétt, névszerint a' de la Carretas nevűre, hol ujjal hangzottak a' támadás jelszavai 's néhány puskalövés robogott. Most a' lovasság közikbe rohant 's a' csoportokat szétpattantá; többen a' futamók közül a' mellék utcákból jövő száguldó őrség kezeibe 's innen fogságra kerültek. A' csoportok mind inkább gyérülni, ritkulni kezdenek 's éjjel tájban a' város lecsendesedett. A' következett napokon azonban fogvást tartott a' dulongás, mutatkoztak csoportozatok, 's 26ika reggelén már pitymalatkor következő rekesztékü nyomtatott czédulákat lehetett valamennyi utcaszögön látni: Madritiak! Don Carlos Estremadurába megérkezett. Sietve jöj ö a' mellette felkelendő ország népét vezérteni. Adjuk vissza neki a' királynétől bitorlott hatalmat 's hálája határtalan lesz. Hagyjuk el az istentől is elhagyatott királynét. Kövessük Vitorriában, Bilbaóban, Logronjóban 's más fontos helyeken felkölt véreink példáját 's ügyünk mentve lesz. Éljen a' király! haljon a' királyné! — E' nap végezte aztán a' mi-

nisteri
tetésit
tásakén
gel vár
zódui.
rir az
risba,

Öc
rövid i
ténend
szokat
sen tö
ból és
tartato
és or
spany
nevez
eset e
is vol
lom r
bella)
király
tandj
ják k
mód
logbu
behoz
batal
né k
tetné
enge
kivü
Fran
's k
riut
vel
hető
fogt
szél
ról a
tété
sem
a' n
nák
még
nis
Pra
nek
me
par

nisteri tanács az önkénytesek lefegyvereztetését 's az ez nap elindult kurirak tudósításként nagy aggodalommal 's türethetlenség-gel várta a' város, mikép fog a' dolog végzödni. (Az octob. 27ike éjjelén indult kurir az ez napi történeteket is meghozta Párisba, mint azokat már közöltük).

NÉMETORSZÁG.

Oct. 24iki: berlini levelek szerint ott rövid idő alatt fontos dolgokat véltek történendőknek, mivel a' külügyi hivatalnál szokatlan sürgölődést tapasztaltak, különösen több kurir küldetett és jött Pétervárból és Bécsből, 's Ancillon urnál többször tartatott conferentia, mellyekre az ausztriai és orosz követek valának hivatalosak. A' spanyol király halála nem foglalható el a' nevezett diplomatákat egészen, mivel ezen eset előre ellátva 's az értekezés hatalom résziről nem fog az ifju királyné (Isabella) ügye akadályra találni, hanem, ha a' királyné magát a' thrón birtokában fentartandja, ezek is Franciaország példáját fogják követni 's őt megismerni. Ez a' legjobb mód némi nyereséggel menekedni ki a' dologból 's egy spanyol democrata constitutio behozatalát megakadályozni; mivel, ha e' hatalmak idegenkednének a' regens-királyné kormányát megismerni, ez kénytelenítetnek magát egészen francia befolyásnak engedni által, mit a' revolutio baráti kétségkívül arra használnának, hogy Spanyol- és Franciaországban egy ugyanazon rendszert 's kormányelveket divatoztassanak. E' szerint a' berlini conferentiáknak más valamivel kelle foglalkozniok, 's ezen valami hihetőleg Európa politikai helyzetét általában fogta tárgyazni. Némi nyilatkozásokról beszélnek ugyan, mellyek a' három udvar résziről az angol és francia kormánynak fognának tétetni, de a' mellyek tartalmát még senki sem tudja. Nem hihetetlen, hogy ezekben a' németországi ügyekbe elegyülésnek akarnak az éjszaki udvarok elejét venni, 's ezt még mielőtt az ezen ügyek feletti bővebb ministeri conferentiák (mint hallik Bécsben v. Pragában a' jövő év elején) elkezdődnének, nehogy utóbb egy illyes beavatkozás a' német fejdelmek által hozandó rendszabásokat paralysálja. — Emlékezhetni, milly hamar

's fennyen szólalt fel l. Palmerston az 1832-ki német szövetséggyűlési határozatok alkalomkor jegyzéket eresztvén ki, mellyben fentartá magának ezen határozatok ellen annak idejében protestálhatni. Kérték ugyan őt mingyárt akkor szorgalmazva: ne avassa magát olly dolgokba, mellyek egyedül a' német kormányokat érdeklik; 's az okok, mellyek e' kérelem mellett felhozattak, olly nyomosak voltak, hogy azokat kétségkívül Londonban is helyeseknek fogták találni, 's l. Palmerston rájok mindedig csak hallgatással válaszolt. De ismeretes ezen minister caractere, 's tudva az is, milly eselszövényeket kezd 's forralgat mindenütt és szünetlenül a' mozgás szelleme. Lehet tehát, hogy a' hatalmak itt védfalat akarnak emelni 's minden időre elejét venni, nehogy ügyetlen vagy indulatos kezek a' szárazföldi hatalmak rendelkezésibe gáncsoskodhassanak. Hogy Oroszország a' két német nagy hatalommal egyet ért, az iránt a' fejdelmek multkori összejövele 's gróf Nesselrode-nak huzamos Berlinben mulatása eloszlatnak minden kétséget, ámbár ez utóbbi körülménynek, t. i. Nesselrode gr. berlini utjának, még más indítóokai is lehetnek, mellyeket csak az idő fog világosságra hozni. Mind e' mellett igen reménylhető, hogy a' nevezett három udvar a' másik kettővel egyesülten fen fogják a' köz békét tarthatni, de hogy az elsőbök, ha talán várákozásiban csatlakoznának, a' háborútól sem félnek, arra több bizonyítványt lehetne felhozni. — Ha Paris és London, mint nincs kétség, ohajtják a' békét, 's ha némi pontok iránt megeshetik a' köz egyetértés, akkor egy boldog jövődönnek megyünk ellenébe 's egy, az eddiginél sokkal erősebb juste milieu fog az európai politikában megállapodhatni, t. i. olly, melly a' most még egymással ellenleg szemközt álló elveket egy baráti elegyszbe fogná olvasztani. —

A' folyó novemb. első napjaiban 630 menekvő Lengyel üle Danzigban, azon irott nyilatkoztatás mellett, hogy ez önkényleg történik, 's nagyobb részint a' porosz kormány költségén, hajóra Amerika felé.

Egy, e' hónap 3ikán kibocsátott, hess nagyhercegi rendelet az eddig ült rendgylést, mint melly a' kormánnyal nem ma-

kalkodott egy értelemben, feloszlatja 's azonnali újabb választásokat, mellyek azonban igen bízhatólag a' most szétszlatott nagyobb szám szellemében fognak kiütni, parancsol.

TÖRÖKORSZÁG.

Konstantinápolyi levelek szerint octob. 21káról az isméretes Namik basa Pétervárába küldetett, mint mondák azért, hogy az orosz császártól a' hátra levő hadi adó letételidejét hosszabbíttatni kérje 's általában ezen adósságmaradék leolvasztása iránt újabb egyezkedést eszközöljön ki; továbbá, hogy az orosz és török határszél pontos kitűzését Asiában; Moldva és Oláhország ügyeinek végképi elintéztetését Európában, 's a' drinápolyi szerződés minden egyéb pontinak eligazíttatását, mennyiben ez még nem történt, sűrgesse. Servia iránt az egyezés, legalább a' fő pontok felett, ugy látszik már megtörtént. A' porta által Samos fejedelmévé nevezett hg Wogoridesnek fija Anglia, Francia- és Oroszország egyegy megbízottjával e' szigetre elutazott, hogy annak (görög-török) lakosait még egyszer felszólítsa a' porta végzetinek hódolásra, 's nem teljesítés esetén kinyilatkoztassa, hogy ok azontul a' három udvar pártfogására számot nem tarthatnak, hanem ön sorsukra fognak hagyatni. Azonban itt nem hiszik, hogy e' küldeménynek kívánt sikerre leend 's a' köz hiedelem az, hogy a' Samosiak további engedetlenség esetén sem fogják a' külföldi udvarok pártfogását elveszteni. — Maga a' török főváros ezen levelek elindultokkor is folyvást csendes volt 's a' rendes katonaság gyakorlati szakadatlan folytak. Triesti levelek oct. 22ikéről Görögországból, Aegyptusból 's Törökországból hoznak híreket. Ezek szerint a' fogdozás Görögországban folyvást tartott; névszerint a' már általunk is említettekén kívül Nikitas, Tsavellas és Mamuris több másal együtt fogságra jutottak. Tengerügyminister Koletti is letette, mint hallik, hivatalát 's nem egészen ment az említett összeküvésbeni részvét gyanujától. A' hadi törvénszékek e' vétkesek elítéltetésökre már munkásságban vannak 's mint hallik néhány példás büntetés fog történni jövődöbeli hasonló merészletektől elrettentés végett. A' alexandriából írja egy kereskedői levél, hogy

harmad napra a' vicekirály visszatérte után (Candiából) egy angol fregát érkezett oda hivatalos levelekkel az angol kormánytól, mellyekben ez kedvetlenséget fejez ki, sőt forma szerint protestál Mehemed Alinak azon terve ellen, hogy Candia szigetén maga számára egy tengerhadi arsenált (Marine arsenal) építsen. Ezen ellenkezés okául az angol kormány a' többi közt azt hozza fel, hogy „Candia, Rhodus, Cyprus, Skios, Samos stb. szigetek jövődöje még végképen nincs megállapítva,“ melly nyilatkozás valóban csodálatos. — Végre Skutariból jelentik, hogy a' városi panaszos küldöttség (az erőszakoskodó basa ellen) a' szultánhoz megérkezett 's tőle vigasztaló választ is nyert, mellynek következtében egy török ezredes ment mint nagy-ur bíztos a' mult septemb. végén Skutariba, hogy a' dolgot mibenlétéről közelebb értesülést vegyen 's a' két félt ha lehet békéltesse ki. Az ezredes, mihelyt megérkezett, a' fellegrvárba ment a' basához 's a' város előkelőit leendő tanakodás végett ide felidézte; de ezek azt nyilatkoztattván, hogy ok arra magokat el nem tőkelhetik, mivel a' basa eddigi viselete által minden bizodalnokot elvesztette, sok szólalkozás után végre abban egyeztek meg, hogy a' város kezeseket küld a' fellegrvárba, az ezredes pedig lejő a' városba. Ez megtörténvén, a' bíztos felszólította a' lakosokat: térnének a' basa iránti engedelmességre vissza; de miután ezek neki öszhangzólag 's körülményesen elbeszélék a' basa több ízbeli borzasztó tetteit, 's egy szívvvel lélekkel kinyilatkoztatták, hogy jól lehet már 72 nap óta vannak kenyeren és vizen fegyver alatt, még is készebbek ezt még fél esztendeig így tűrni, mint magokat illy fene tyrann önkényének ujolag alája vetni, elállott a' bíztos további unszolásától 's maga is a' nyomottak részére hajolván, tatárt küldött Konstantinápolyba, ki a' szultán további parancsolatit meghozza. Így állottak a' dolgok octob. 15öjén, 's a' szegény városi nép epedés és bizodalmas remény közt várta az ahított választ, mellynek mintegy hét mulva kellett megérkezni. Az inség közöttük a' kereskedés és minden kereset megszűnte miatt már is nagy és közös volt.

Bank-részvény nov. 12ikén 1202 $\frac{1}{2}$.

93. s

Fogla

fő RE
ülésh
pedig
válas
tük.legy
orszá
telke
zelel
tatot
foga
sát;
vala
bold
bodá
is o
lato
kir.az
rint
gal
gen
ja s
vén
leho
kán
eml
net
szá
ujo
ták
bér
nelköl
göl
lő,
102